

Хар бир ойыннинг ойна тэн хасийетлери хэм кыйыншылаклари болган. Сонин ушын ойында дурикс тавилкуди изгерде тутуфуымыз керек.

Кыйыншылык хмаса тоскымлыкларды жениуле, ягний жетерли даражеде куту сарылауға мезгур етпейтуган ойынар балаларда хеш кандай кызгымушылык ояттайды.

Барак, куш талап ететугын ойын балалардын кушине хэм кызгымушына сай келетугу ойын болуфу керек.

Муталим ойынарды, этиуайыдан курамалыга хягыйдасты бойыншы шолкестиреуи тийис. Этиуайи командага болынип хэм болынбей ойналатугу ойынарды шолкестиреуи этиуайи ойынар болып саналады. Бундай ойынарды кыгылдалары да жуда анесат болады.

Демек, хэркетли ойынарды шолкестиреуи хэм оны алып барууда дене тэрбияси пани муталимлериниц орпа абыркта.

ОКМУШЫЛАРДЫН КРИТИКАЛЫК СЫЛАУ КӨБИЛЕТИН РАУАЖЛАНДЫРУУДА ИНТЕРАКТИВ МЕТОДЛАРДАН ПАЙДАЛАНЫУДЫН ӘХМИЙЕТИ

Д. Даулетиязарова – магистрант

Өжинияз атындагы Нопис мамлекетлик педагогикалык институты

Мамлекетимиздин раужлануу процессиндеги бағдарында «Хазирги заман талабы» сай технологияга тийкарланып, хар кыйлы тараулар бойынша бир каниша жаналыкка жартылап эмсликка пайдаланылап атыр. Хар бир истин сапалы, жокары натийжелелигине ерисеу ушын илимпазларимыз, ойшылларимыз тэрэпинен илимине жана сырлары ашылмакта. Талим-тэрбия процессинде де алдангы катар тэжирыйбеле окутуушыларимыз тэрэпинен талим алыушыларга колайлы методлар, усуллар, курамалар ойлап табылмакта.

Талим-тэрбия процессин технологияластыруу аркалы окутуу процессиндеги актуал уағыйбаларды орынлауға жол ашылды.

Окутуу процессинде пэнлерди окутууда интерактив методты колланыу барысында материалды тусиндириуде окуушыларга мағлыуматты таяр халында берилместе, керисинше окуушылар сол мағлыумат хаккында өзлери изленеди. Окуушылардын өзлери койылган машкалалы жагдайды жи окутуушы тэрэпинен берилген тапсырманы өз бетинше, жэмээт пенен биргелесип койылган маселени жууабын ойлап табууға излениуге, үйрениуге хэркет етеди.

Окутуу процессинде пэнлерди окутууда дэстүрий емес сабакларды окутуудын интерактив методунан пайдаланыудын әхмийети соннан ибарат, окуушылардын билим даражеси артады, барлык окуушылар билиу процессиниц актив катнасыушысына айланады курамалы машкалалы жагдайын шешуу, терең ойланыу, сана асты менен пикирлеуге, өз пикирин еркин жеткере билиуге, хар кыйлы тренинглер, мағлыуматлар менен отилгес сабакка айрыкша кызгымушылык пенен карауға, шөлкестиреуи, басаки, тапкырлык хэм тагы баска улыума алганда, бир текли сабак формасына караганда машкалалы окутуудын күтилген натийже беретугын шешимлериниц бири болып табылады.

Хазирги дәуирдеги Билимлендириу системамызда окутуу процессинде окуу жумысларын актив хэм топар усулларын колланыудын жана бағдары, окуушынын критикалык ойлау көбилетин раужландыруу усуллары жаратылды. Критикалык ойлаудын бундай баскышлары:

- шақыруу (билимлерди тартуу);
- мазмунды анлау (саналы кабыл етиу);
- ой жуумағын шыгаруу.

Критикалык ойлау барысында жана әмеллер, усуллар хэм пикирлеу механизмлери ислеп шығалады хэм колланылады. Критикалык ойлау баскышына сәйкес сабаклар төмсндегише белимлерге ажыратылады:

- Билимлерди аныклау (билимлерди тартуу, шақыруу баскышы);

- Жаңа билимлерди өтлестиреу (мазмунды анлау, тусинип жетиу баскышы);
- Билимлерди өтлестиреу даражесин тапкылау хэм бағалау (шешимге келиу, жууак шыгаруу баскышы).

Окутуу процессинде пэнлерди окутууда интерактив окутуу технологиясында оғди үлкен әхмийетке ийе болып, заманатой педагогикалык технологияныц бир түри есепланады. Окутуу процессинде интерактив окутуу технологиясын колланыуда бир катар кыгылдаларга бойсынуу керек.

Биринши кыгылда: Жумыска барык катнасыушылар (окутуушы-студенттер) тартылуы тийис. Сабак катнасыушыларын бир-бири менен алыстырау мүмкиншилик беретугын окутуу усуллары колланыу натийжелели болмак. Окутуушы мен бир каниш топардын туракны агтасына айлануу кылауы керек.

Екинши кыгылда: Катнасыушылардын технологиялык таярлыгын аныкласа кыла керек. Бунда окуушылардын хлеме жумыстын кыау эмесе кылау формасына таяр болмауы мүмкин ексилетин есепке алыу, сояжи байланыста жумыста белсенделге пенен катнаскан окуушы-студенттерди коллап-курутлеу, окуушылардын өтлестиреу искерлиги өтлери аныкласау ушын мүмкиншилик жаратуу керек.

Учинши кыгылда: Интерактив технологияда окуушылардын сана оғди кол болмаганы макул. Бул дискуссиялык киши топарларда окуушылар сананып атып кетиуе пикир алысууда жеке катнасыудын уактыи шөлкесту мүмкин ексилетин есептеледи. Жобаластырылган жумысымыз өнимли болады. Сабакка катнасыушынын хар бири пикир билдириуи, мәселе бойынша хар бир топар пикир алысууы, зорүрли болганда бир-бирине араласыу мүмкиншилиги артады.

Төртинши кыгылда: Сабакты шолкестиреуде окуу талапсынын (белсендилик) таярлыгына итибар берилу керек. Аудитория катнасыушыларынц үлкен хэм каниш топар болып отырууы, жумыс ислеу ушын колайлы болууы керек. Бундан ушын оларды «елочка», киши донгелескислер түринде койып, хар бир окуушынын киши топарда оркин жумыс ислеуине мүмкиншилик жаратады. Дөретиушлик жумысы ушын керекли материалларды алдын ала таярлап койуу мақсетке муунык.

Бесинши кыгылда: Төртип хэм регламент мәселелерине тураклы итибар берилу. Төртип хэм регламентти алдын ала додалап алыу хэм оны бузууға талап етилмак.

Алтынши кыгылда: Катнасыушылардын топарларга бөлинууинде доспен өз орки тийкарында бөлинуу, кейин ала тосынлык принципин колланыу натийжелели болады.

Окутуу процессинде пэнлерди окутууда сабактагы интерактив искерлик тийкарарынан, төмсндегише бес элемент пенен аныкланады.

- (факулерация) позитивлик өз-ара байланыс;
- жеке жууапкершилик;
- бир-бирине жәрдем көрсетуу хэркети;
- жумысты бирге алып баруу кабилети;
- хар бир топардын жумыс натийжеси.

Жуумаклап айтканда интерактив окутуу технологиясында жеке бир окуушы-студенттин шыгып сөйлеуи, бир пикирдиц үстинлигин, монополиясын шеклейди. Билим алыу барысында хар ким өз пикирин сын көз бенен айтууға хэм тийисли мағлыуматларды анализ етиу тийкарында курамалы мәселелерди шешууге, көте пикирлерди сапластырууға, терең ойлап көрилген шешимлерди кабыл етиуге, дискуссияларда катнасууға хэм баска адамлар менен мәдениятлы карым-катнас жасауға үйрседи. Бул мақсетлерге ерисилиу ушын сабакларда жеке, жуп хэм топар жумыслары шөлкестиреуи. Изертлеу проектлери, хүжет хэм хар кыйлы мағлыумат дерсклери менен жумыс алып баруу, дөретиушлик жумысларды әмелге асырууда үлкен әхмийетке ийе.

Әдебиятлар

1. Ochilov M. Yangi pedagogik texnologiyalar. Qarshi. Nasaf. 2000.
2. Tolipov W., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiyalarning tadbiiqy asoslari. T. 2005.
3. Sayidahmedov N. Yangi pedagogik texnologiyalar. T. Moliya. 2003.